

Sociology of Education

Investigating the Structural Factors of Threats Affecting the Reproduction of National Identity in Teenagers (Case Study: Students of Kohgilouye and Boyer Ahmad Provinces)

Jahanshahi Ravanbakhsh¹ , Mansour Haghighatian² *, Shapur Bahian³

1. PhD Student, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.
2. Associate Professor, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran (Corresponding Author).
3. Assistant Professor, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.

❖ Corresponding Author Email: haghighat@dehaghan.ac.ir

Research Paper

Receive: 2024/06/16
Accept: 2024/09/25
Published: 2024/09/25

Keywords:

Reproduction of national identity, globalization, neglect of education system, national economic weakness, students of Kohgilouye and Boyer Ahmed

Article Cite:

Ravanbakhsh J, Haghighatian M, Bahian M. (2024). Investigating the Structural Factors of Threats Affecting the Reproduction of National Identity in Teenagers (Case Study: Students of Kohgilouye and Boyer Ahmad Provinces), *Sociology of Education*. 10(3): 217-230.

Abstract

Purpose: National identity may be considered as one of the most important aspects of the identity of the people of a society. One of the duties of important institutions of society, which includes family, education, politics, etc., is to help reproduce national identity in the youth and young generation of the society. In this research, the structural factors of threats affecting the reproduction of national identity in teenagers of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad provinces have been investigated.

Methodology: This is a quantitative and survey research, during which it was conducted with 400 teenagers aged 13-16 in Kohgiluyeh and Boyer Ahmed provinces using questionnaire technique. The used questionnaire is a tool developed by the researcher, whose validity is calculated using form and content validity and construct validity, and its reliability is calculated using Cronbach's alpha coefficient. The research data has been analyzed using spss and Amos software.

Findings: The findings show that there is a relationship between globalization and the reproduction of national identity in teenagers. There is a relationship between the educational system's inattention to national identity and the reproduction of national identity in teenagers. There is a relationship between national economic weakness and the reproduction of national identity in teenagers. Among the structural factors, globalization and inattention of the educational system to national identity have an effect on the reproduction of national identity in teenagers.

Conclusion: The results showed that structural factors have different effects on the reproduction of national identity in male and female teenagers. Also, structural factors have different effects on the reproduction of national identity in teenagers living in cities and villages.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

Extended Abstract

Purpose

In the realm of sociology, identity is perceived to be a function of the breadth and influence of values and norms within the community. That is, identity is usually manifested in people's attitudes and feelings, and, as such, personality is deprived of any connotation when apart from the social world of other people. Social identity links the exterior to the interior, and, by extension, the personal world to the social world. Therefore, an individual may find him/herself in the course of social identification, through which the individual's identity is shaped as a result of a constant effort aimed at establishing harmony with society. Evidence from the literature indicates that a plethora of internal and external factors are extending the gap distance between teenagers and their national identity. Today, the excessive growth of drug use, the excessive growth of suicide among teenagers, the increased rates of truancies, the prevalence of fights and conflicts, the growth of irreligion, and the growth and spread of vandalism in society are all signs that teenagers are losing their identity in individual, national, social and political dimensions, which unfortunately is also growing in the deprived provinces of the country such as Kohgiluyeh and Boyer Ahmed. As such, the purpose of the current research was to examine the structural factors of threats affecting the reproduction of national identity in teenagers.

Methodology

The current field study employs a causal-comparative survey for its purposes. The statistical population of this research includes all male and female students of the first secondary school in Kohgiluyeh and Boyer Ahmad province. Cochran's formula was used to estimate the sample size in this research, based on which size of the research sample was determined to be 384 people. Yet the authors decided to increase the sample size to 400 people in the data collection stage to comply with the statistical fit in different regions of the city.

In this research, a researcher-made questionnaire was used. Form and content validity measurement methods have been used.

Cronbach's alpha coefficient was used in this study to evaluate the reliability of the research tool. The obtained results showed that Cronbach's alpha coefficient in this study was higher than the standard limit (0.70), which indicates the appropriate reliability of the tool.

The questionnaire made by the researcher and the supervisors and advisors included 112 items, in which items 1 to 11 were dedicated to examining the background characteristics and some research components, including gender and place of residence (urban and rural), and were designed as open or multiple-choice questions.

To analyze the data after collecting the questionnaire, the data was coded and then entered into the SPSS computer program and then the obtained data were interpreted. Finally, Amos computer program was used to test the model.

Findings

Table 1: Bootstrap results on indirect relationships in the research model

Relations	Indirect	Sig. level
Structural factors with the reproduction of national identity through gender	0.33	0.001
Structural factors with the reproduction of national identity through residence	0.61	0.001

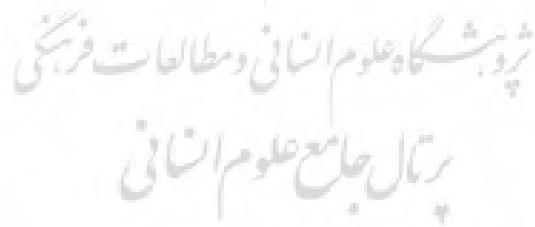
According to the findings from Table 1, the indirect relationship of structural factors with the reproduction of national identity through gender was significant at $\beta=0.33$ and $p=0.001$, while the indirect relationship of structural factors with the reproduction of national identity through residence was significant at $\beta=0.31$ and $p=0.001$

Conclusion

The findings of the current research might indicate that the structural problems in the current national-level climate are unprecedented, and the turmoil in the political, educational, economic body, family institution, and even ethics have all led to the degradation of national identity in people. Meanwhile, the current trend of getting in line with the global culture, reduction, and diminution of national identity and cultural particularism, and cultural transformation and weakness in educational foundations have paved the way for foreign cultures to strongly disadvantage the reproduction of the identity of youth and teenagers, to the extent that the quest for reviving the national identity has gotten far down the list of agenda. There is no doubt that globalization has affected the world community to varying levels in the last few decades, the impact of which can put a dent into the process of production and reproduction of the social identity of the youth, because the waves of modernity and, as a result, the globalization of the cultural-social structure of the society have influenced it.

The results showed that structural factors have different effects on the reproduction of national identity in male and female teenagers. Moreover, they have different effects on the reproduction of national identity in teenagers living in cities and villages. The reason for these results should be that boys and men have less intellectual stability, and are subject to higher levels of changes compared to women, while men are more legislative, generalist, and free-thinking than women, so men adapt to changing conditions faster than women and are also more irritable than women.

The result may call for the officials and cultural decision-makers to devote more resources to the subject, and that the family and especially educational administrators are responsible for delicate social control, as the correct investment can prevent the loss of identity within the youth. Also, the country of Iran is currently perceived to be in one of the most sensitive periods of its history and is passing through dangerous historical-political turns, so it is necessary to use experienced planners and experts in cultural affairs in high-ranking positions in the field of educating teenagers.

جامعه شناسی آموزش و پرورش

بررسی عوامل ساختاری تهدیدات اثرگذار بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان (مطالعه موردی: دانش‌آموزان استان کهگیلویه و بویراحمد)

روانبخش جهانشاهی^۱، منصور حقیقتیان^{۲*}، شاپور بهیان^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران.

۲. دانشیار، گروه جامعه شناسی واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران (نویسنده مسئول).

۳. استادیار، گروه جامعه شناسی واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران.

✉ ایمیل نویسنده مسئول: haghghat@dehghan.ac.ir

چکیده	مقاله تحقیقاتی
هدف: هویت ملی را شاید بتوان از مهم‌ترین ابعاد هویت مردم یک جامعه دانست. یکی از وظایف نهادهای مهم اجتماع که شامل خانواده، آموزش، سیاست و ... هست کمک به بازتولید هویت ملی در نسل نوجوان و جوان جامعه است. در این پژوهش به بررسی عوامل ساختاری تهدیدات اثرگذار بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان استان کهگیلویه و بویراحمد پرداخته شده است. روش: این تحقیق از نوع کمی و پیمایشی است که در طی آن با ۴۰۰ نفر از نوجوانان ۱۳-۱۶ ساله استان کهگیلویه و بویراحمد با تکنیک پرسشنامه انجام شده است. پرسشنامه‌ی مورد استفاده ابزاری محقق ساخته است که روایی آن به شیوه‌ی روایی صوری و محتوایی و روایی سازه محاسبه گردیده و به واسطه ضریب آلفای کرونباخ، پایایی آن مورد محاسبه قرار گرفت. داده‌های تحقیق با استفاده از دو نرم‌افزار spss و Amos تجزیه و تحلیل گردیده است. یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که بین جهانی‌شدن و بازتولید هویت ملی در نوجوانان رابطه وجود دارد. بین بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی و بازتولید هویت ملی در نوجوانان رابطه وجود دارد. بین ضعف اقتصادی ملی و بازتولید هویت ملی در نوجوانان رابطه وجود دارد. از بین عوامل ساختاری، جهانی‌شدن و بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان اثرگذار می‌باشند. نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان دختر و پسر به‌طور متفاوتی اثرگذار است. همچنین عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان ساکن شهر و روستا به‌طور متفاوتی اثرگذار است.	دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۰۴ انتشار: ۱۴۰۳/۰۷/۰۴ واژگان کلیدی: بازتولید هویت ملی، جهانی‌شدن، بی‌توجهی نظام آموزشی، ضعف اقتصادی ملی، دانش‌آموزان کهگیلویه و بویراحمد استناد مقاله: جهانشاهی، حقیقتیان، بهیان ش. (۱۴۰۳). بررسی عوامل ساختاری تهدیدات اثرگذار بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان (مطالعه موردی: دانش‌آموزان استان کهگیلویه و بویراحمد). جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۱۰(۳): ۲۳۰-۲۱۷.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

می‌توان چنین گفت که در جامعه‌شناسی، هویت می‌تواند تابعی از نفوذ و وسعت هنجارها و ارزش‌های گروهی و جمعی باشد. این بدان معنا است که به‌طور معمول، در نگرش‌ها و احساسات افراد، هویت می‌تواند نمود پیدا کند و شخصیت منفکی از دنیای اجتماعی سایر افراد معنا و مفهومی ندارد. در حقیقت، هویت اجتماعی قادر است که در بین بیرون و درون و به معنای دیگر میان دنیای شخصی و اجتماعی، ارتباطی را پدید آورد (گل محمدی، ۱۳۹۰: ۲۲۳). در نتیجه فرد می‌تواند خود را در بطن جریان هویت‌یابی‌های اجتماعی پیدا کند و دست به طرح‌ریزی بزند و در روند تلاش مداوم به‌منظور ایجاد هماهنگی با اجتماع، پدید می‌آید (ابوطالبی، ۱۳۸۹: ۴۹). بر اساس ماهیت، هرچند می‌توان به بیان این موضوع پرداخت که برخی افراد هویت را لایتغیر و ثابت در نظر می‌گیرند (علیزاده ابیانه، ۱۳۹۳: ۱۱۱)، دیدگاه‌هایی که اخیراً بیان شده‌اند، به هویت به‌عنوان یک امر اجتماعی نگاه کرده‌اند که نتیجه تعاملات افراد با یکدیگر به شمار می‌رود و در نتیجه، متغیر، سیال و چندگانه به شمار می‌رود (جنکینز، ۱۳۸۱: ۵). در بستر این چشم‌انداز، هویت برآیند و ماحصل دو ویژگی شباهت بادگیران و یا تفاوت خود از دیگران هست، یعنی به‌صورت هم‌زمان، افراد نیاز دارند که اشتراکاتشان با دیگران را درک کنند و در عین زمان نقاط تمایز را نیز بدانند، در نتیجه تمامی هویت‌های انسانی، از اجتماع ناشی می‌گردد (جنکینز، ۱۳۸۱: ۴).

در متون آموزشی، می‌بایست «هویت ملی» که از جامع‌ترین بخش‌های هویت (از نوع جمعی) به شمار می‌رود و از منظر وحدت و انسجام ملی بسیار مهم هست و مشروع‌ترین و فراگیرترین رده هویتی در کلیه نظام‌های اجتماعی به شمار می‌رود، نقش بسیار برجسته‌ای ایفا نماید. به بیان دیگر، سعی و تلاش در راستای تقویت و رشد هویت ملی در زمینه نیازهای اساسی و اصلی نظام آموزش و پرورش به شمار می‌رود. در همین راستا، شیخوندی (۱۳۸۷) بر این باور است که القا و تنفیذ هویت ملی، از مهم‌ترین رسالت‌های آموزش و پرورش در راستای تربیت به شمار می‌رود و این عامل نمی‌تواند در راستای بالندگی و رشد فردی، گروهی و قومی، مانعی باشد. در شکل‌گیری هویت ملی، برنامه‌های درسی و کتب درسی به‌عنوان یک خروجی اصلی، دارای نقش اساسی در پدید آمدن هویت ملی ایفا می‌کنند که از ستون‌های مهم نظام تعلیم و تربیت به شمار می‌روند.

هرچند اهمیت و نقش نظام آموزشی در شکل‌گیری و توسعه هویت ملی تصریح شده است، ولی چنین برمی‌آید که این موضوع نتوانسته از در نظام آموزشی ایران، جای خود را باز کند. به‌عنوان مثالی در این زمینه، رجوع شود به: روش‌اندل ارتباطی و مولایی (۱۳۹۷)، قزلسفلی (۱۳۸۷)، ورجاوند (۱۳۸۹)، صنیع اجلال (۱۳۹۴)، می‌توان گفت که در ایران نیز، هویت ملی از گسترده شدن و جهانی‌شدن ارتباطات فرهنگی تأثیر گرفته‌اند. جدا از این تأثیر، ایران تاریخ پرفرازونشیبی را داشته است که نتیجه یک ساختار هویتی درهم‌تنیده با عناصر ایرانی، اسلامی و مدرن است. زمانی که این ساختار با تنوع فرهنگی و اقلیمی ترکیب می‌گردد، چالش‌هایی را برای حفظ یک هویت ملی منسجم و واحد در پی دارد. در نتیجه، تقویت و حفظ هویت ملی، با بهره گرفتن از برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و بلندمدت بسیار مهم است و در مرحله نخست، می‌بایست به نوع آموزش و انتقال هویت ملی در کشور، توجه خاصی داشت.

بررسی‌های علمی و دقیق در حوزه هویت ملی نشانگر آن است که کشور ایران از این نظر در معرض تهدیدات شدید هست. عواملی همچون کم اثر شدن مؤلفه‌های دینی و ملی تشکیل‌دهنده هویت ملی، برجسته‌تر شدن مسائل قومی، نژادی و مذهبی، کاهش اعتماد مردم به نظام و مسئولین که در غالب عدم همراهی مردم با مسئولین همچون سابق، اعتراضات چندساله اخیر و کاهش مشارکت سیاسی در مناطق شهری و حتی روستایی، ایجاد شکاف بین مردم و مسئولان، بی‌اعتمادتر شدن مردم به رسانه‌های خودی و تعمیق شکاف‌های نسلی و پررنگ شدن تبعیض بین قومیت‌ها و مذاهب در کشور از جمله مستندات این ادعا می‌تواند باشد. از جنبه‌های اهمیت این تحقیق آن است که موضوع حاضر موضوعی جدید بوده که تحقیق خاصی در حوزه جامعه‌شناسی هویت ملی و بازتولید آن انجام نشده است. اغلب تحقیقات انجام شده در حوزه هویت اجتماعی و یا فردی صورت

گرفته و با بررسی‌های انجام شده مشخص گردیده است که در زمینه موضوع مهمی به نام «بازتولید هویت ملی» تحقیق خاصی به دست نیامده است. همچنین اغلب تحقیقات انجام شده در این زمینه بیشتر جنبه‌ی نظرسنجی داشته و سنجش‌گر رفتاری نبوده است.

از جنبه‌های ضرورت تحقیق حاضر می‌توان به افزایش ضعف در هویت ملی و روگردانی نسل‌های جدید از هویت ملی کهن مخصوصاً در کشور ایران نام برد. آمارهای موجود در زمینه فرار مغزها و مهاجرت جوانان و پایین آمدن سن مهاجرت از کشور و علی‌الخصوص مهاجرت افراد نخبه، دل‌زدگی آنان از وضعیت موجود در کشور، عدم تمایل به استفاده از نمادهای ملی، تنزل شور میهن‌پرستی و... نشانگر آن است که هویت ملی ایرانی در خطر است و باید برای بازتعریف و بازتولید آن فکری عاجل صورت پذیرد. همچنین این تحقیق دارای آثار علمی برای دانش‌پژوهان، محققان و دانشجویان رشته‌های جامعه‌شناسی است تا بتوانند با نظریات جدید در حوزه هویت ملی آشنایی یابند.

در حال حاضر با رجوع به آمار و ارقام مشاهده می‌گردد که عوامل مختلف داخلی و خارجی سعی در فاصله‌اندازی بین نوجوانان و هویت ملی آنان هستند. امروزه رشد بی‌رویه استفاده از مواد مخدر و اعتیاد به این نوع مواد، رشد بیش‌ازحد خودکشی در بین نوجوانان، رشد فرار از مدرسه و منزل، گسترش دعوا و درگیری، رشد بی‌دینی و گریز از مبانی اعتقادی، رشد و گسترش وندالیسم در جامعه و موارد مشابه دیگر که گسترش همه این موارد را می‌توان در گسترش

و تعمیق بی‌هویتی در ابعاد، فردی، ملی، اجتماعی و سیاسی و ... دانست که متأسفانه در استان‌های محروم کشور همچون استان کهگیلویه و بویر احمد نیز در حال رشد روزافزون هست. بر این اساس هدف از پژوهش حاضر بررسی عوامل ساختاری تهدیدات اثرگذار بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان هست.

مبانی نظری پژوهش

هویت

هویت وقتی به معنی «چه کسی بودن» به کار می‌رود، از نیاز طبیعی انسانی به شناخته شدن و شناسانده شدن به جایی و یا چیزی سرچشمه می‌گیرد. چنین احساس نیاز به تعلق، می‌تواند به عنوان یک نیاز اساسی و ذاتی در نظر گرفته شود که در هر انسانی یافت می‌شود (مجتهدزاده، ۱۳۹۷). بر اساس چشم‌انداز روانکاوانه، هر فردی در حیات خود به طور مداوم، یکسری تجربیاتی را به دست می‌آورد که با توجه به ماهیت اصلی شخصیت خود، لایه‌های نوینی به آن اضافه می‌گردد و در عین زمان توسعه و تثبیت چنین لایه‌هایی می‌تواند هویت وی را شکل دهد. باید به این موضوع اشاره داشت که هویت به عنوان تعریفی مدنظر قرار می‌گیرد که فرد از خود و وجود خود، دارد و قصد دارد تا به سؤالاتی مانند چیست و چه خواهم شد جواب دهد و به واسطه هویت، انسجامی به ابعاد شخصیت خود ببخشد و هماهنگی‌های لازم را ایجاد کند و از بستر رفتاری و روانی، در مکان و زمان، به موضع یابی مبادرت ورزد (شیخاوندی و همکاران، ۱۳۸۷).

برجسته‌ترین کار هویت را می‌توان ایجاد همانندی و پیوستگی در نظر گرفت. در راستای ساماندهی، سازمان‌دهی و شکل‌دهی هویت هر فرد، می‌تواند شاهد دخالت دو عنصر بود که عبارت‌اند از تعریف ما از خود و تعریف ما از دیگران. نکته‌ای که در این راستا از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است، این است که در هر سطحی، هویت در مقابل «غیر» طرح می‌گردد (آقاپور و همکاران، ۱۳۹۱). برجسته‌ترین نوع هویت را می‌توان هویت ملی به شمار آورد که از کامل‌ترین عناصر هویتی به شمار می‌رود، زیرا در بستر اجتماع، فرهنگ، اقتصادی و سیاست، دارای نقش تعیین‌کننده‌ای است، به بیان دیگر، هویت ملی عام‌ترین و فراگیرترین و در عین زمان مشروع‌ترین رده هویت در کل نظام‌های اجتماعی به شمار می‌رود که در اینجا، گرایش‌های فکری زیاد مطرح نمی‌باشند.

بر اساس دیدگاه تئوری کارکردگرایی ساختار، بیگانگی را می‌توان تبعیت نکردن فرد از ساخت، فرهنگ، نظام و انتظارات و نظام اجتماعی در نظر گرفت. فردی که عملکردش بر اساس هنجارهای کنش نباشد و در مقابل واکنش اجتماعی، تمایلاتی از خود نشان دهد که ناهنجار باشند و رفتارشان بر اساس بایدهای موجود نباشد و نظرات، نشانه‌ها و باورهای حاکم را قبول نکند، بیگانه است. در حقیقت هر نوع بی‌نظمی اجتماعی (مرتین، ۱۳۸۵) اختلال هنجاری و نظام گسیختگی اجتماعی منجر به تشدید و یا تضعیف دامنه‌ی بعد اجتماعی هویت ملی می‌گردد. در بین شاخص‌های عملیاتی این بعد می‌توان به عوامل اشاره داشت که عبارت‌اند از: پذیرش منافع و مصالح جمعی نسبت به منافع و مصالح فردی، اعتماد کامل، پدید آوردن روابط عاطفی و دوستانه در کلیه ابعاد، احساس سود بردن از مناسبات موجود، بیان رضایت عمومی از وضع موجود، پابندی به هنجارهای عام و سهیم شدن در نظام تقسیم‌کار.

هویت ملی ایرانیان و عوامل مؤثر بر آن

در این ایران نیز ارتباطات فرهنگی نیز منجر به گسترده شدن و جهانی شدن هویت ملی شده است. جدا از این تأثیر، ایران تاریخ پرفرازونشیبی را به خود دیده است که نتیجه‌ی آن یک ساختار هویتی درهم‌تنیده با عناصر ایرانی، اسلامی و مدرن هست. ترکیب این نوع ساختار با تنوع فرهنگی و اقلیمی منجر به حفظ یک هویت ملی منسجم و واحد به همراه چالش‌هایی بوده است. در نتیجه حفظ و تقویت این نوع هویت ملی به همراه برنامه‌ریزی کوتاه و بلندمدت می‌تواند امری بسیار مهم قلمداد گردد و در این راستا نخست باید به نوع آموزش و انتقال هویت ملی در کشور توجه داشت. با توجه به اینکه فرایند هویت‌یابی هر فردی از دوره کودکی وی آغاز می‌گردد و دوران اوج آن در نوجوانی است، پس از نهاد خانواده، بخش بسیار عمده‌ای از پدید آمدن هویت ملی افراد در بطن نظام آموزش و پرورش ایجاد می‌شود (عبدی و گودرزی، ۱۳۹۷: ۵۳). هر یک از دوره‌های تحصیلی از جایگاه متفاوتی در آموزش هویت ملی برخوردارند. در این میان دوره‌ی ابتدایی و راهنمایی نقش مهم‌تری بازی می‌کند. با آغاز دوره‌ی تحول بنیادین در آموزش و پرورش در سالیان اخیر، رویکرد جدیدی در جهت بهبود مجموعه‌ی نظام آموزشی کشور ایجاد شد؛ اما توجه به هویت ملی همچنان در ردیف اهداف مهم آموزشی باقی‌مانده است.

تحلیل مفهوم هویت ملی بدون در نظر گرفتن ابعاد آن ممکن نیست. علیرغم اشتراکات فراوان، فهرست ثابتی از مؤلفه‌ها در میان پژوهشگران این حوزه مورد قبول نیست و محققان ایرانی نیز در این مورد توافق کلی ندارند و هر کدام زاویه‌ای برای تبیین انتخاب کرده‌اند (گیدنز و بردسال، ۱۳۸۶: ۳۴) به طور مثال لقمان‌نیا در قالب مدل نظری بر مبنای نظریه‌ی داده بنیاد؛ سرزمین، زبان، تاریخ، دین، نماد و فرهنگ را به عنوان مؤلفه‌های اصلی هویت ملی نام می‌برد. به نظر خدایار و فتحی مؤلفه‌های هویت ملی در چهار بعد فرهنگ، تاریخ، قلمرو جغرافیایی سیاسی، دین و مذهب خلاصه می‌شوند در پژوهش دیگری مهم‌ترین مؤلفه‌های هویت ملی به سه دسته‌ی سرزمینی تاریخی دینی و جهانی تقسیم شده است (مقصودی و نادرپور، ۱۳۹۲: ۳۱). بی‌شک استفاده از

تمامی ابعاد و مؤلفه‌های هویت ملی در تحقیقات این حوزه امکان‌پذیر و معقول نیست و نمی‌تواند عملکرد مؤلفین را در تطبیق اهداف برنامه‌ی درسی و محتوای کتب مذکور به‌خوبی مورد ارزیابی قرار دهد. در انتخاب مؤلفه‌ها با استفاده از برخی پژوهش‌های گذشته نظیر ابوالحسنی (۱۳۸۷)، فکوهی (۱۳۸۱) می‌توان موارد مهمی را که نشانگر هویت ملی است

ساختاربندی گیدنز

نظریه‌ی ساختاربندی گیدنز استفاده‌شده است. تلاش گیدنز در طرح نظریه‌ی ساختاربندی فائق آمدن بر دوآلیسم تاریخی ساختار- عاملیت است. گیدنز در طرح نظریه‌ی «ساختاربندی» خود، مفهوم «دوگانگی ساختار» را به کار می‌گیرد تا دیدگاه و رویکرد خود را به عمل اجتماعی نشان دهد. به اعتقاد او «ساختارهای اجتماعی هم وسیله‌ی کنش‌اند یا کنش را ممکن می‌سازند و هم خود به‌وسیله کنش اجتماعی بازتولید می‌شوند». از نظر گیدنز، نکته‌ی کلیدی این است که حیات اجتماعی نه مجموعه‌ای از کنش‌های فردی و نه مجموعه‌ای از ساختارهای اجتماعی است بلکه به‌مثابه فرایندی در نظر گرفته شده است که مفهوم کلیدی آن عمل اجتماعی به‌شمار می‌آید و دارای دو جنبه‌ی «عاملانه» و «ساختاری» است. وی با نقد دیدگاه‌های قبل از خود، کارکردگرایی ساختاری و کنش متقابل، قصد دارد تا چهره سیال‌تری از نظام اجتماعی را نمایش دهد. بر اساس دیدگاه گیدنز، دسته‌بندی اساسی در جامعه‌شناسی و نظریه اجتماعی، همان عاملی است که در بین دو رویکرد نسبت به تحلیل اجتماعی دیده می‌شود: رویکرد عامل محور و رویکرد ساختار محور. «در این بستر، رویکرد نخست به افراد، اهداف باورها، انگیزه‌ها و ارزش‌ها به‌عنوان عوامل شکل‌دهنده زندگی اجتماعی توجه دارد. در این راستا، رویکرد دوم قصد دارد تا به‌منظور تبیین زندگی فردی و اجتماعی، به تأکید بر فرایندهایی مانند پوشش‌های سازمانی و طبقاتی توجه داشته باشد» (سیدمند، ۱۳۸۶: ۱۹۰ به نقل از تنهایی، ۱۳۹۲).

ریچارد چنکینز و آنتونی گیدنز، به‌واسطه ارائه نظریه پیرامون هویت شخصی و اجتماعی، در تلاش بوده‌اند تا در بطن تحلیل هویت، بتوانند بر روی شکاف در بین فرد و جامعه و ساختار و کنش، حد واسطی پدید آورند. بر اساس این دیدگاه نظری، «خود» یک هویت اجتماعی اولیه، بنیادین و بستری برای درک همه‌ی هویت‌های بعدی است. می‌توان گفت که در نوع شکل‌گیری «خود»، جنسیت می‌تواند نقش بسیار مهمی را ایفا کند، چون که باعث سامان بخشیدن به تجربه فرد می‌گردد و آن را در خویشتن ادغام می‌نماید (چنکینز، ۱۳۸۱: ۱۰۳). بسترهای فرهنگی و ساختاری در عین زمان بر روی روند شکل‌گیری و بازتعریف هویت‌های اجتماعی و فردی، تأثیر دارند. بر اساس دیدگاه گافمن، هویت اجتماعی به هویتی گفته می‌شود که در طول کنش‌های اجتماعی پدید می‌آیند و جامعه به‌واسطه نقش‌هایی که افراد اجرا می‌نمایند، آن را شکل می‌دهند. افراد قصد دارند تا نقش خود را هر چه بهتر ایفا کنند تا هویت مدنظر خود را تثبیت نمایند و باعث شوند تا دیگران نیز آن را باور کنند. بر اساس دیدگاه چنکینز، جنسیت منجر به سامان بخشیدن به تجربه افراد می‌شود و آن را در خویشتن ادغام می‌کند. جنسیت از نوع برجسته‌ترین وجه هویت فردی است که در تعامل با دیگران پدید می‌آید و حتماً به‌عنوان هویت جمعی نیز مدنظر قرار می‌گیرند، زیرا می‌توان بر اساس آن طبقه‌بندی نمود. «خود» به تجربه خصوصی فرد از خودش اطلاق می‌شود و شخص نیز به چیزی که از فرد در جهان نمود پیدا می‌کند، گفته می‌شود. از این گفته چنین برمی‌آید که عواملی مانند نژاد ویژگی‌های ظاهری و جنسیت را مورد اشاره قرار داد (چنکینز، ۱۳۸۱: ۱۰۷).

گیدنز بر این باور است که «خود» انسان، هویت خود را در کنش با دیگران پدید می‌آورد و به‌طور مداوم در زندگی آن‌ها را تغییر می‌دهد. خود، به‌عنوان یک مفهوم منفعل در نظر گرفته نمی‌شود، در عین زمان توسط خود فرد پدید می‌آید. آن نوع سرنوشتی که جامعه سنتی در اختیار زن قرار می‌دهد، همسری و مادری است. اگر افراد جامعه نقش دختران شاغل و تحصیل‌کرده را مدنظر قرار ندهند، آن نوع هویتی که آن‌ها برای شناخته شدن، قصد رسیدن به آن هستند، زیر سؤال می‌شود. در این راستا، آن هویتی که فرد خود را با آن تعریف می‌کند، آن نوع هویتی نیست که جامعه قصد دارد آن فرد را با آن تعریف نماید.

روش تحقیق

تحقیق حاضر، پژوهشی میدانی، از دسته تحقیقات پیمایشی از نوع علی- مقایسه‌ای هست. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه اول در استان کهگیلویه و بویراحمد هست که بر اساس آخرین آمار؛ جمعیت مزبور در این استان برابر با ۵۰۹۷۹ نفر هست که ۲۷۴۹۹ نفر از آنان پسر و ۲۳۴۸۰ نفر از آنان دختر می‌باشند. در این تحقیق برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است. حجم نمونه تحقیق برابر با ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شده و در مرحله گردآوری داده‌ها برای رعایت تناسب آماری در مناطق مختلف شهرستان به ۴۰۰ نفر افزایش یافت. از آنجایی که جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر در مناطق مختلف استان کهگیلویه و بویر احمد دارای پراکندگی متفاوتی بوده و دارای پراکندگی متوازن جغرافیایی نیستند، همچنین جامعه آماری مزبور نامحدود و تعداد آن‌ها زیاد هست، لذا ابتدا از شیوه خوشه‌ای و سپس شیوه تصادفی ساده برای نمونه‌گیری از بین شهرستان‌ها و سپس شهرها و روستاهای مختلف و در فضای مدرسه انتخاب گردیدند.

در تحقیق کنونی از یک پرسشنامه آماده شده توسط محقق استفاده شد. روش های سنجش روایی صوری و محتوایی، مورد استفاده قرار گرفتند. برای این هدف، پرسشنامه ای که آماده شد در اختیار اساتید مجرب و متخصص همانند استاد راهنما و استاد مشاور تحقیق کنونی برخی از اساتید متخصص در زمینه روش های تحقیق، جامعه شناسی و تعلیم و تربیت (بر اساس ماهیت هویت در نظام آموزشی) قرار داده شد و دیدگاه های اصلاحی آنان در نسخه اولیه مدنظر قرار گرفتند. در گام بعدی، با کمک روش روایی سازه، روایی ابزار تعیین گردید. بدین جهت، تحلیل عاملی صورت گرفته بر روی تمامی گویه های همسو با یک متغیر، یک عامل تولید گردید. بر اساس مقادیر حاصل شده از آزمون های پایایی و روایی، چنین برمی آید که پرسشنامه از روایی و پایایی مقبولی برخوردار است.

در تحقیق کنونی، از سنجش پایایی با ضریب آلفای کرونباخ در جامعه آماری استفاده شد تا بتوان پایایی ابزار تحقیق را مورد ارزیابی قرار داد. نتایج حاصل شده، حاکی از آن بودند که میزان ضریب آلفای کرونباخ در تحقیق کنونی در کلیه ابعاد پرسشنامه با فاصله اندک یا بالاتر از حد استاندارد (۰/۷۰) بود که بیانگر پایایی مناسب ابزار بود.

پرسشنامه ای که توسط محقق و اساتید راهنما و مشاور آماده شده بود، دربرگیرنده ۱۱۲ سؤال بود که از آن ها، سؤالات ۱ تا ۱۱ ویژگی های زمینه و بعضی از مؤلفه های تحقیق مانند جنسیت و محل زندگی (شهری و روستایی) را مورد بررسی قرار می دادند که این سؤالات از نوع سؤالات باز و یا چندگزینه ای بودند.

به منظور ارزیابی داده ها بعد از جمع آوری پرسشنامه، به کدگذاری اطلاعات مبادرت ورزیده شد و در گام بعدی، وارد SPSS شدند و در این مرحله، اطلاعات به دست آمده تجزیه و تحلیل شدند. در گام آخر، آزمون مدل به واسطه نرم افزار Amos صورت گرفت.

یافته ها

نتایج نشان داد میانگین سنی در جمعیت نمونه ۱۴/۰۶ سال و رده سنی پاسخگویان از ۱۳ تا ۱۶ سال بوده است. کمینه سنی ۱۳ سال و بیشینه سنی ۱۶ سال بوده است. ۲۴/۵ درصد از پاسخگویان در سن ۱۳ سال، ۴۶/۸ درصد در سن ۱۴ سال، ۲۶/۸ درصد از آنان در سن ۱۵ سال و ۲ درصد در سن ۱۶ سال قرار داشته اند. از نظر جنسیت، ۴۸ درصد پاسخگویان دختر و ۵۲ درصد پسر بوده اند. پایه ی تحصیلی ۲۹ درصد هفتم؛ ۴۰/۲ درصد هشتم و ۳۰/۸ درصد نهم بوده است. از نظر وضعیت زندگی با والدین ۲/۸ درصد پاسخگویان با پدر؛ ۷/۳ درصد با مادر، ۸۴/۸ درصد با هر دو والد و ۵/۳ درصد فاقد هیچ یک از والدین بوده اند. بررسی وضعیت توزیع میزان تحصیلات پدر پاسخگویان نشان داده است که ۳ درصد از پدران دارای تحصیلات ابتدایی، ۸ درصد تحصیلات راهنمایی، ۹/۵ درصد تحصیلات در حد دیپلم؛ ۲۲/۳ درصد تحصیلات فوق دیپلم؛ ۴۴/۳ درصد تحصیلات کارشناسی و ۱۳ درصد فوق لیسانس و بالاتر بوده است. نیز ۵/۵ درصد از مادران دارای تحصیلات ابتدایی، ۱۲/۳ درصد تحصیلات راهنمایی، ۱۹/۸ درصد تحصیلات در حد دیپلم؛ ۲۶/۵ درصد تحصیلات فوق دیپلم؛ ۳۳/۳ درصد تحصیلات کارشناسی و ۲/۸ درصد فوق لیسانس و بالاتر بوده است. طبق اطلاعات جدول فوق ۳/۳ درصد از پدران بیکار؛ ۱۰/۵ درصد کشاورز یا دامدار؛ ۲۴ درصد مشاغل آزاد؛ ۲۵/۸ درصد بازاری؛ ۲۳/۸ درصد کارمندی؛ ۳/۴ درصد نظامی و ۸/۵ درصد سایر مشاغل بوده است. طبق اطلاعات جدول فوق شغل ۴۴/۸ درصد از مادران خانه دار؛ ۲۱/۸ درصد کشاورز یا دامدار؛ ۴ درصد مشاغل آزاد؛ ۶/۵ درصد بازاری؛ ۱۹ درصد کارمند؛ ۰/۸ درصد نظامی و ۳/۳ درصد سایر مشاغل بوده است. نتایج بررسی محل سکونت پاسخگویان حاکی از آن بود که ۶۶/۳ درصد از آنان در شهر و ۳۳/۸ درصد ساکن روستا بوده اند.

جدول ۱. وضعیت بی توجهی رسانه های جمعی به هویت ملی از نظر پاسخگویان

میانگین	مقیاس	بسیار کم	کم	تا حدودی	زیاد	بسیار زیاد	میانگین نظری
بی توجهی رسانه های جمعی به هویت ملی	۱/۵	۱۳/۳	۲۸/۸	۴۴/۳	۱۲/۳	۱۴/۹۱	۱۵
جهانی شدن	۲/۳	۱۳/۸	۲۹	۴۰/۵	۱۴/۵	۱۴/۹۴	۱۵
بی توجهی نظام آموزشی به هویت ملی	۲	۶	۳۷/۸	۴۷/۳	۷	۱۴/۶۵	۱۵
ضعف اقتصاد ملی	۱	۷/۳	۲۵	۵۱/۸	۱۵	۱۸/۶۸	۱۸

بر اساس نتایج جدول (۱) بی توجهی رسانه های جمعی به هویت ملی از نظر ۱/۵ درصد از پاسخگویان بسیار کم؛ ۱۳/۳ درصد کم؛ ۲۸/۸ درصد تا حدودی؛ ۴۴/۳ درصد زیاد و ۱۲/۳ درصد بسیار زیاد بوده است. میانگین نمره مزبور ۱۴/۹۱ بوده است. جهانی شدن از نظر ۲/۳ درصد از پاسخگویان بسیار کم؛ ۱۳/۸ درصد کم؛ ۲۹ درصد تا حدودی؛ ۴۰/۵ درصد زیاد و ۱۴/۵ درصد بسیار زیاد بوده است. میانگین نمره مزبور ۱۴/۹۴ بوده است. بی توجهی نظام آموزشی به

هویت ملی از نظر ۲ درصد از پاسخگویان بسیار کم؛ ۶ درصد کم؛ ۳۷/۸ درصد تا حدودی؛ ۴۷/۳ درصد زیاد و ۷ درصد بسیار زیاد بوده است. میانگین نمره مزبور ۱۴/۶۵ بوده است. ضعف اقتصاد ملی از نظر ۱ درصد از پاسخگویان بسیار کم؛ ۷/۳ درصد کم؛ ۲۵ درصد تا حدودی؛ ۵۱/۸ درصد زیاد و ۱۵ درصد بسیار زیاد بوده است. میانگین نمره مزبور ۱۸/۶۸ بوده است.

جدول ۲. سنجش ارتباط بین جهانی‌شدن، بی‌توجهی نظام آموزشی و ضعف اقتصادی ملی و بازتولید هویت ملی در نوجوانان

بازتولید هویت ملی				متغیرها
s.e	$\bar{x}$			
۱۷/۰۳	۱۱۲/۸			
Sig	R			
				جهانی‌شدن
***۰/۰۰۱	-۰/۲۱۲	۱۴/۹۴	$\bar{x}$	
		۴/۰۹	s.e	
				بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی
s.e	$\bar{x}$	۱۴/۶۵	$\bar{x}$	
۱۷/۰۳	۱۱۲/۸	۳/۶۶	s.e	
Sig	R			
***۰/۰۰۱	-۰/۲۸۸			
				ضعف اقتصادی ملی
s.e	$\bar{x}$	۱۸/۶۸	$\bar{x}$	
۱۷/۰۳	۱۱۲/۸	۴/۵۱	s.e	
Sig	R			
**۰/۰۳۲	-۰/۱۰۷			
بازتولید هویت ملی				متغیرها
s.e	$\bar{x}$			
۱۷/۰۳	۱۱۲/۸			
Sig	R			
				بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی
***۰/۰۰۱	-۰/۲۸۸	۱۴/۶۵	$\bar{x}$	
		۳/۶۶	s.e	
بازتولید هویت ملی				متغیرها
s.e	$\bar{x}$			
۱۷/۰۳	۱۱۲/۸			
Sig	R			
				ضعف اقتصادی ملی
**۰/۰۳۲	-۰/۱۰۷	۱۸/۶۸	$\bar{x}$	
		۴/۵۱	s.e	

طبق نتایج جدول (۲) که به بررسی ارتباط جهانی‌شدن، بی‌توجهی به نظام آموزشی و ضعف اقتصاد ملی با بازتولید هویت ملی در نوجوانان پرداخته است، بین دو متغیر ارتباط جهانی‌شدن و بازتولید هویت ملی رابطه معنادار و منفی وجود دارد چراکه مقدار r به‌دست‌آمده برابر با -۰/۲۱۲ در سطح اطمینان ۰/۹۹ بوده و این بدان معناست که هرچه جهانی‌شدن بیشتر باشد، میزان بازتولید هویت ملی نوجوانان کاهش می‌یابد. می‌توان نتیجه گرفت که بین جهانی‌شدن و بازتولید هویت ملی در نوجوانان رابطه وجود دارد.

بین دو متغیر ارتباط بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی و بازتولید هویت ملی رابطه معنادار و منفی وجود دارد چراکه مقدار r به‌دست‌آمده برابر با -۰/۲۸۸ در سطح اطمینان ۰/۹۹ بوده و این بدان معناست که هرچه بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی بیشتر باشد، میزان بازتولید هویت ملی نوجوانان کاهش می‌یابد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی و بازتولید هویت ملی در نوجوانان رابطه وجود دارد.

همچنین بین دو ضعف اقتصادی ملی و بازتولید هویت ملی متغیر رابطه معنادار و منفی وجود دارد چراکه مقدار r به‌دست‌آمده برابر با -۰/۱۰۷ در سطح اطمینان ۰/۹۵ بوده و این بدان معناست که هرچه ضعف اقتصادی ملی بیشتر باشد، میزان بازتولید هویت ملی نوجوانان کاهش می‌یابد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین ضعف اقتصادی ملی و بازتولید هویت ملی در نوجوانان رابطه وجود دارد.

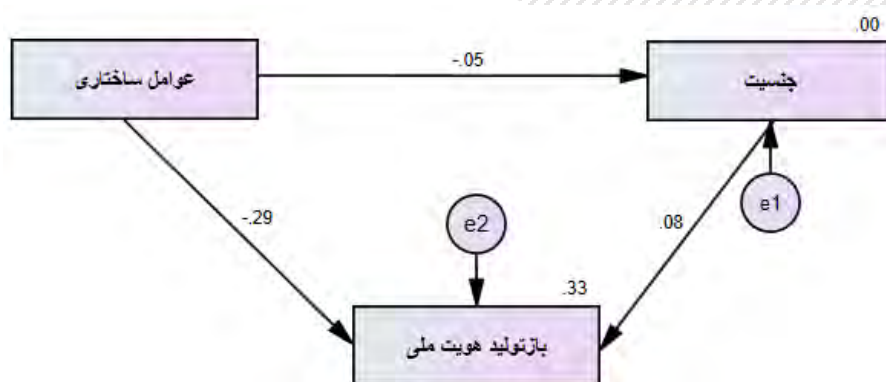
جدول ۳. سنجش اثر عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان

متغیرها	r	r ²	خطا	دوربین واتسون	مقدار بتا	آزمون t	آزمون همگونی
					آماره	Sig	تلورانس VIF
مقدار ثابت					۲۹/۴۷	۰/۰۰۱	
جهانی شدن	۰/۳۲۵	۰/۰۹۹	۱۶/۱۷	۱/۶۹	-۳/۰۲۱	۰/۰۰۳	۰/۹۳۷
بی توجهی نظام آموزشی به هویت ملی					-۴/۸۲۲	۰/۰۰۱	۰/۹۰۱
ضعف اقتصاد ملی					-۰/۸۷۲	۰/۳۸۴	۰/۹۵۳
					-۰/۰۴۲		۱/۰۴۹

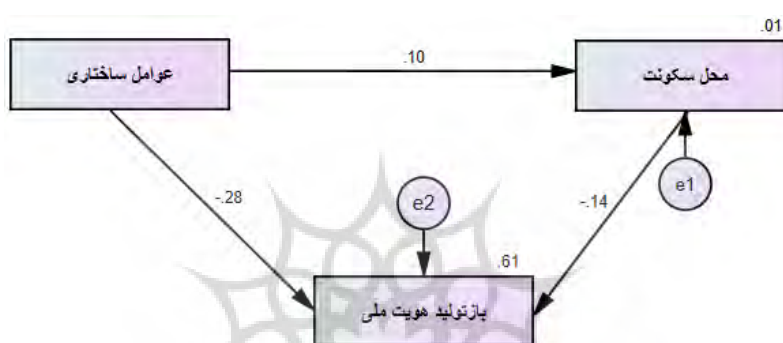
بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون این فرضیه که در جدول (۳) آورده شده است، بین عوامل ساختاری و بازتولید هویت ملی رابطه معنادار وجود دارد. از آنجایی که مقدار دوربین واتسون به دست آمده بین ۱/۵ تا ۲/۵ هست، نشانگر استقلال خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی و مقادیر پیش بینی شده توسط معادله رگرسیون) از یکدیگر است. نتایج دقیق تر نشانگر آن است که رابطه به دست آمده برابر با ۰/۳۳ بوده و ضریب تعدیل موجود ۰/۰۹۹ است بدین معنی که عوامل ساختاری به میزان ۱۰ درصد از تغییرات موجود در بازتولید هویت ملی در نوجوانان را تبیین می نمایند. نتیجه به دست آمده از سنجش روابط تک به تک متغیرها حاکی از آن است که از بین سه مؤلفه عوامل ساختاری؛ جهانی شدن و بی توجهی نظام آموزشی به هویت ملی با بازتولید هویت ملی رابطه معنادار و منفی وجود دارد و مؤلفه ضعف اقتصاد ملی اثری بر روی آن ندارد. نتایج نشانگر آن است که اثرگذاری جهانی شدن با بتای ۰/۱۴۸- می تواند به میزان حدود ۱۵ درصد و بی توجهی نظام آموزشی به هویت ملی با بتای ۰/۲۴۱- به میزان ۲۴ درصد بر بازتولید هویت ملی اثر منفی و کاهشی داشته باشد؛ بنابراین، از بین عوامل ساختاری، جهانی شدن و بی توجهی نظام آموزشی به هویت ملی بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان اثرگذار می باشند.

جدول ۴. مقایسه تأثیر عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان

مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F آماره	Sig
دختر و پسر				
مدل اصلاح شده	۵۹۹۸/۶۵۶	۲	۲۹۹۹/۲۸۲	۱۰/۸۵۲
پیگیری	۱۰۹۵۹۴۹/۷۳۸	۱	۱۰۹۵۹۴۹/۷۳۸	۳۹۶۵/۴۵۴
تعامل جنسیت و عوامل ساختاری	۵۹۹۸/۶۵۶	۲	۲۹۹۹/۲۸۲	۱۰/۸۵۲
خطا	۱۰۹۷۲۰/۶۲۵	۳۹۷	۲۷۶/۳۷۴	
مجموع	۵۲۰۴۸۰۴	۴۰۰		
اصلاح کل	۱۱۵۷۱۹/۱۹	۳۹۹		
ساکن شهر و روستا				
مدل اصلاح شده	۷۳۰۴/۱۰۵	۲	۳۶۵۲/۰۵۳	۱۰/۳۷۳
پیگیری	۱۰۹۸۹۷۲/۱۰۳	۱	۱۰۹۸۹۷۲/۱۰۳	۱۰۹۸۹۷۲/۲۷
تعامل محل سکونت و عوامل ساختاری	۷۳۰۴/۱۰۵	۲	۳۶۵۲/۰۵۳	۱۰/۳۷۳
خطا	۱۰۸۴۱۵/۰۸۵	۳۹۷	۲۷۳/۰۸۶	
مجموع	۵۲۰۴۸۰۴	۴۰۰		
اصلاح کل	۱۱۵۷۱۹/۱۹	۳۹۹		

الف

ب

شکل ۱. الف) میانجی‌گری عوامل ساختاری با بازتولید هویت ملی از طریق جنسیت، ب) میانجی‌گری عوامل ساختاری با بازتولید هویت ملی از طریق محل سکونت

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از آزمون فرضیات در جدول ۲ و شکل ۱، مقدار آماره F به‌دست‌آمده (۱۰/۸۵۲) در سطح خطای کمتر از ۰/۹۹ به‌دست‌آمده است (۰/۰۰۱) که این امر نشانگر آن است که عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان دختر و پسر به‌طور متفاوتی اثرگذار است. همچنین مقدار آماره F به‌دست‌آمده (۱۰/۳۷۳) در سطح خطای کمتر از ۰/۹۹ به‌دست‌آمده است (۰/۰۰۱) که این امر نشانگر آن است که عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان ساکن شهر و روستا به‌طور متفاوتی اثرگذار است بنابراین فرض تحقیق تأیید و فرض صفر رد می‌شود.

جدول ۵. نتایج بوت استرپ مربوط به روابط غیرمستقیم در مدل میانجی‌گری پژوهش

روابط متغیرها	رابطه غیرمستقیم	P(سطح معنی‌داری)
رابطه بین عوامل ساختاری با بازتولید هویت ملی از طریق جنسیت	۰/۳۳	$p=0.001$
رابطه بین عوامل ساختاری با بازتولید هویت ملی از طریق محل سکونت	۰/۶۱	$p=0.001$

با توجه به نتایج مندرج در جدول (۵) مشخص شده است که ارتباط غیرمستقیم عوامل ساختاری با بازتولید هویت ملی از طریق جنسیت $\beta=0.33$ و $p=0.001$ ارتباط غیرمستقیم عوامل ساختاری با بازتولید هویت ملی از طریق محل سکونت $\beta=0.61$ و $p=0.001$ معنی‌دار است.

نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی عوامل ساختاری تهدیدات اثرگذار بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان هست. نتایج به‌دست‌آمده نشانگر آن بود که بین عوامل ساختاری و بازتولید هویت ملی رابطه معنادار وجود دارد چراکه رابطه به‌دست‌آمده برابر با ۰/۳۳ بوده و ضریب تعدیل موجود ۰/۰۹۹ است یعنی عوامل ساختاری به میزان ۱۰ درصد از تغییرات موجود در بازتولید هویت ملی در نوجوانان را تبیین می‌نمایند. نتایج دقیق بررسی نشان داد که از بین سه مؤلفه‌ی عوامل ساختاری؛ جهانی‌شدن و بی‌توجهی نظام آموزشی به هویت ملی با بازتولید هویت ملی رابطه معنادار و منفی وجود دارد و مؤلفه‌ی ضعف اقتصاد ملی

اثری بر روی آن ندارد چراکه اثرگذاری جهانی شدن می تواند به میزان حدود ۱۵ درصد و بی توجهی نظام آموزشی به هویت ملی به میزان ۲۴ درصد بر بازتولید هویت ملی اثر منفی و کاهشی داشته باشد؛ بنابراین، می توان پذیرفت که: از بین عوامل ساختاری، جهانی شدن و بی توجهی نظام آموزشی به هویت ملی بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان اثرگذار می باشند.

در تبیین این نتیجه باید عنوان نمود که مشکلات ساختاری در جامعه‌ی حال حاضر کشور بیش از هر دوره‌ی دیگری بوده، نوسانات موجود در بدنه‌ی سیاسی، آموزشی، اقتصادی، نهاد خانواده و حتی اخلاقیات موجبات فرسایش هویت ملی در افراد می گردد. در چنین حالتی پدیده‌ی هم‌رنگی با جهان و فرهنگ جهانی، کاهش و کم‌رنگی در هویت ملی و خاص‌گرایی فرهنگی و استحاله فرهنگی و ضعف در بنیان‌های آموزشی این مجال را به فرهنگ‌های بیگانه می دهند که جای خود را در بازتولید هویت جوانان و نوجوانان باز نموده و سپس منبسط شوند تا جایی که فرهنگ ملی و در نتیجه هویت ملی را به گوشه‌های تاریک ذهن افراد منتقل نمایند و بدین ترتیب بازتولید هویت ملی از این طریق دچار مشکل می شود. جای شکی نیست که در چند دهه گذشته یکی از پدیده‌هایی که در جامعه جهانی بیش و کم تأثیر خود را نمایان ساخته است، فرایند جهانی شدن است. اثر این روند منجر به تغییراتی در فرایند تولید و بازتولید هویت اجتماعی در جوانان شده است، زیرا اثرات مدرنیته و در نتیجه آن، جهانی شدن، منجر به تغییراتی در ساختار اجتماعی-فرهنگی جامعه شده است. همچنان که از چارچوب نظری تحقیق به دست آمده است، اسمیت ملت را به عنوان جمعی از انسان‌های دارای تاریخ، خاطرات مشترک، سرزمین، اسطوره، فرهنگ عمومی و توده‌ای به همراه اقتصاد مشترک و حقوق و وظایف مشترک تعریف می نماید و معتقد است که این عوامل به عنوان پایه‌های هر جامعه‌ای می تواند موجبات بروز یک هویت ملی قدرتمند در سطح منطقه‌ای و جهانی گردد. آنچه در بخش‌های از علم جامعه‌شناسی بر روی آن تأکید می گردد آن است که ساختارها برکنش‌های افراد اثرگذاری دارند. بر این اساس می توان نتایج تحقیق را پذیرفت که عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی اثرگذاری زیادی دارند. نظریه‌ی ساختاربندی گیدنز نیز نتیجه به دست آمده را پوشش می دهد چراکه گیدنز در نظریه‌ی «ساختاربندی» خود، معتقد است «ساختارهای اجتماعی می توانند وسیله‌ای باشند برای کنش و یا اینکه کنش را ایجاد کنند و در عین زمان هم می توانند به واسطه این کنش‌ها بازتولید شوند». بر اساس دیدگاه گیدنز، یک امر کلیدی در این راستا این است که زندگی اجتماع نه به عنوان مجموعه‌ای از کنش‌های فردی تعریف می شود و نه طیفی از ساختارهای اجتماعی، در عین زمان همانند یک فرایند مدنظر قرار داده می شود که می تواند به عنوان یک مفهوم کلیدی آن فرایند در جامعه به حساب رود و دربرگیرنده دو جنبه «عاملانه» و «ساختاری» است.

در سایر پژوهش‌های انجام شده نیز نتایجی شبیه نتایج تحقیق حاضر به دست آمده است. در پژوهش‌هایی همچون مینل (۱۳۸۷)؛ رئوفی و همکاران (۱۳۹۷)؛ ذکایی (۱۳۸۰)؛ ربانی (۱۳۸۱)؛ ریتزر (۱۳۹۴) نتایج به دست آمده منطبق با نتایج پژوهش حاضر بوده است.

نتایج نشان داد عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان دختر و پسر به طور متفاوتی اثرگذار است. همچنین عوامل ساختاری بر بازتولید هویت ملی در نوجوانان ساکن شهر و روستا به طور متفاوتی اثرگذار است. علت یابی این نتایج باید عنوان داشت که پسران و مردان ثبات فکری کمتری داشته، بیشتر از زنان در حال تغییر بوده، مردان قانون گذارتر، کلی نگرتر و آزاداندیش تر از زنان هستند بنابراین مردان سریع تر از زنان به تغییر شرایط تن می دهند و تحریک پذیرتر از زنان نیز می باشند. از طرف دیگر معمولاً جامعه‌ی روستائین از محافظه کاری بیشتری برخوردار بوده و شهرنشینان از امکان بیشتری از شکستن چارچوب‌های موجود برخوردارند. روستائینان سخت تر در اندیشه‌های خود بازبینی می نمایند و دیرتر تغییر را می پذیرند و شهرنشینان به دلیل شرایط باز فکری و برخورد با تغییرات محیطی و عادی بودن این تغییرات، به بازنگری در افکار خود می پردازند (روشه، ۱۳۷۴) با این حساب می توان پذیرفت که چرا عوامل ساختاری به طور متفاوتی بر روی بازتولید هویت ملی افراد روستائین و شهرنشین اثرگذاری دارند. در پژوهش افروغ (۱۳۸۱) نتایج به دست آمده نشان داده است که نمره هویت ملی برحسب جنسیت متفاوت است؛ بدین ترتیب که نمره هویت ملی دختران بیشتر از پسران بوده است اما در پژوهش ربانی و همکاران (۱۳۹۱) عکس این مطلب به دست آمده است. به صورت مستقیم در هیچ یک از پژوهش‌های پیشین به نقش تعاملی جنسیت و محل سکونت در اثرپذیری بازتولید هویت ملی از عوامل سیاسی، ساختاری و فرهنگی پرداخته نشده است تا امکان انطباق نتایج با تحقیق حاضر وجود داشته باشد.

پیشنهاد می شود مسئولین و برنامه ریزان فرهنگی جامعه به این امر مهم توجه داشته باشند که خانواده و مخصوصاً آموزش و پرورش بالاترین سطح از جامعه پذیری و کنترل اجتماعی در جامعه را بر عهده دارند و با سرمایه گذاری صحیح و مناسب در این نهادها از هدررفت هویتی جوانان و نوجوانان جلوگیری نمایند. همچنین کشور ایران در حال حاضر در یکی از حساس ترین برهه‌های تاریخی خود و در عبور از پیچ‌های خطرناک تاریخی-سیاسی به سر می برد لذا لازم است برنامه ریزان کارگشته و متخصص امور فرهنگی مورد استفاده در رئوس مدیریتی کشور قرار گیرند و در زمینه آموزش نوجوانان از جناح بندی‌های سیاسی پرهیز شود.

موازن اخلاقی

برای نمونه‌های پژوهش رعایت موازن اخلاقی تبیین شد و به آنان تعهد داده شد که همه موازن اخلاقی از جمله رازداری، محرمانه‌ماندن اطلاعات شخصی، عدم فاش کردن اسامی مصاحبه‌شوندگان و اختصاص کد به آنها و غیره رعایت گردد.

تشکر و قدردانی

در پایان هر مصاحبه از مصاحبه‌شوندگان تقدیر و تشکر به عمل آمد.

مشارکت نویسندگان

در این پژوهش نویسنده اول مسئول اجرای مصاحبه و تحلیل داده‌ها و سایر نویسنده‌ها مسئول نظارت بر اجرای پژوهش و نگارش مقاله بودند.

تعارض منافع

بر اساس گزارش نویسندگان هیچ تضاد منافی وجود ندارد.

References

- Abblhasani SR. (2024). National Identity Components with a Research Approach, Policy Quarterly. Journal of the Faculty of Law and Political Science, 38(4).
- Abdi A, Gudarzi M. (2018). Cultural Developments in Iran, Tehran: Roshan
- Abutalebi A. (2019). National Integration And Unity, translated by Mojtaba Maqsoodi, National Studies Quarterly, 11(4).
- Afrogh E. (2002). Religious Identity and Religious Beliefs of Iranians, Collection of Articles on Society and Culture, 4th Edition, Farhang and Islamic Guidance Publications, Tehran.
- Aghapour I. (2012). Investigation Of Collective Cultural Factors Related To The National Identity Of Military Youth, Quarterly of National Studies, (51).
- Alizadeh Abianeh M. (2014). The place of customs and traditions in the culture of societies. Tehran: Research and Education Vice-Chancellor of Ministry of Culture and Islamic Guidance and General Culture Council Secretariat.
- Alizadeh Abianeh M. (2014). The place of customs and traditions in the culture of societies. Tehran: Research and Education Vice-Chancellor of Ministry of Culture and Islamic Guidance and General Culture Council Secretariat.
- Fakuhi N. (2002). Identity Formation and Local, National and Global Patterns, Iranian Journal of Sociology, 4(4).
- Giddens A, Birdsall K. (2008). Sociology, translated by Hassan Chavoshian, 4th edition, Tehran: Ney Publishing.
- Golmohammadi A. (2012). Globalization, Culture, Identity, Tehran, Ney Publishing.
- Jenkins R. (2013). Social Identity, translated by Toraj Yarahamdi, Tehran, Shirazeh Publishing.
- Maqsoodi M, Naderpour B, (2014). Identities, Differences and Universality of Human Rights (with an emphasis on religious and ethnic identities of Iran), Human Rights, 8(1 and 2 (15 and 16 consecutively)).
- Merten RG. (2007). Social Problems and Sociological Theory, Tehran: Amirkabir.
- Minel S. (2009). The Formation of Collective Concepts, translated by Ali Karimi Meleh, National Studies Quarterly, 11(16).
- Mojtahedzadeh P. (2019). Iran and being Iranian at the threshold of the 21st century, the geopolitical process of the formation of Iranian identity. information monthly, 32(3).
- Qazlsafli MT. (2009). Globalization; Confrontation or Coexistence, Journal of Political-Economic Information, 25(22 and 23).
- Rabbani A, Yazdakhati B, Mirzaei HA. (2009). Analytical investigation of the ethnic and national identity of students of Iran's government universities and the factors affecting it, Doctoral Dissertation of Social Sciences, University of Isfahan.
- Reofi M, Tajuddin MB, Mashhadi Miqani Z. (2018). Comparing the national identity of the youth of the cities of Ilam and Kermanshah, National Studies Quarterly, 19(1 (series 73, spring 2017)).
- Ritzer G. (2015). Sociological theory in the contemporary era, translation: Mohsen Talasi, Tehran: Scientific and Cultural Publications.
- Roche G. (1995). Introduction to General Sociology: Social Action (Volume 1), translated by Homa Zanzanizadeh, Mashhad: Ferdowsi University.
- Roshandel Arbatani T, Moulai S M. (2018). Presenting the model of strengthening the national identity of youth by using the capacities of internal social networks, Culture and Communication Studies Quarterly, 42 (Summer 2018).
- Sani Ajlal M (2015). An introduction to Iranian culture and identity, Tehran: Institute of National Studies.
- Shikhavandi R, Hafez Nia, MR, Chalabi M. (2008), Social Unity and National Solidarity (Mizgerd), National Studies Journal, 11(3).
- Taneh A. (2012). An introduction to theories and schools of sociology, Marandiz Publishing House, 6th edition, Gonabad.
- Verjavand P. (2011). Progress and Development on Cultural Identity Foundation, Tehran: Publishing Company.
- Zakaei MS. (2001). Citizenship Ethics, The Relationship Between Collective Identification And Altruistic Values, Iranian Sociological Association letter, (5).